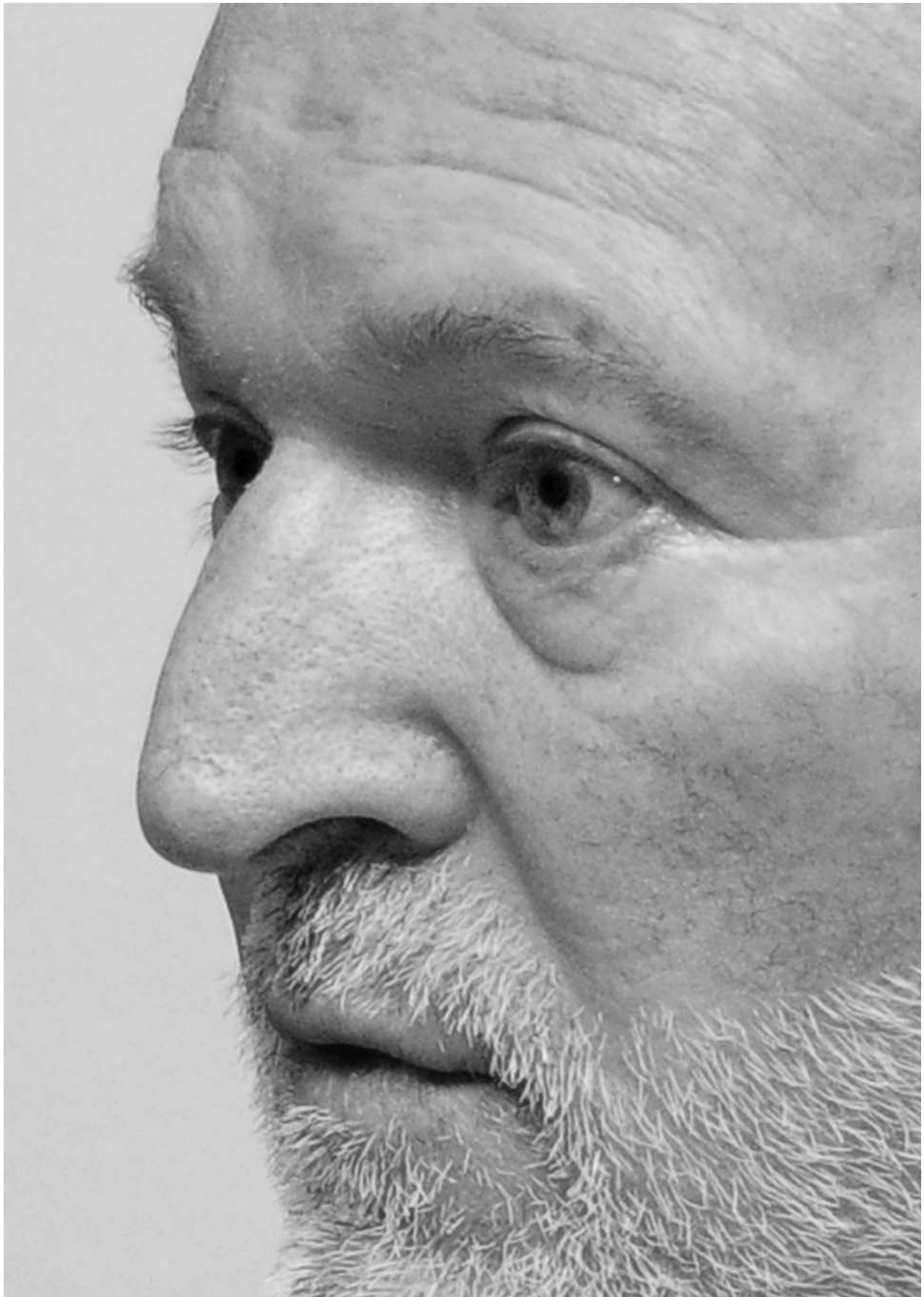

Интервју

Н.Е. Амб. Ерван Фуере, Специјален претставник
на ЕУ и Шеф на Делегацијата на ЕУ

**Примери,
морални
вредности и
политичка
култура...
Личен поглед**

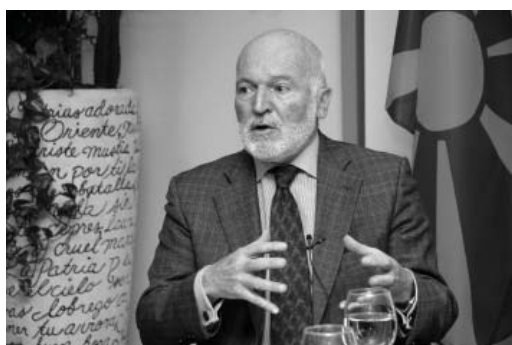

Н.Е. Амб. Ерван Фуере (1946), Ирска, професионален дипломат на ЕУ. Шеф на Делегацијата на ЕУ во Македонија, Словенија, Јужна Африка и Мексико. Дипломира Граѓанско право, 1967 и Право во 1968 на Даблинскиот универзитет, диплома на Европски студии во Европскиот институт во Ница, 1969, постдипломски асистент за истражувачка дејност на Институтот Макс Констам во Брисел, 1970-72. Награда од Редот на добрата надеж, класа 2, Висок офицер од јужноафриканскиот Претседател Нелсон Мандела (1998).

ИНТЕРВЈУ СО Н.Е. Амб. Ерван Фуере, Специјален претставник на ЕУ и Шеф на Делегацијата на ЕУ

Примери, морални вредности и политичка култура... Личен поглед

Амбасадорот Ерван Фуере беше еден од главните инспиратори на нашиот проект за политичка култура и дијалог од кој произлегува ова списание, врз основа на нашите разговори пред повеќе од една година. Еден од најмаркантните и харизматични дипломати кои стагнале во Македонија од нејзиното осамостојување, човек посветен на својата мисија за Македонија, тој ја посети секоја педа од земјата, говореше и слушаше неброено многу луѓе. Популарен кај многумина и контроверзен за некои, тој направи разлика за време на својот мандат. Ова интервју коинцидира со вонредно тешки времиња за македонската демократија, затворањето на канцеларијата на Специјалниот претставник на ЕУ и со стартот на оваа долго подготвувана публикација.

На крајот од нашата средба, тој ни кажа дека ќе се пензионира. Тешко е да се поверува во тоа. Цврсто веруваме дека ќе го видиме повторно во акција во многуте години пред нас.

ИНТЕРЕС Ако не постои дијалог тогаш не постои ни доверба меѓу различните заедници и во тој случај никако не можете да одите напред. Во таков случај постојано се троши енергијата во обид да се одбранат поединечните интереси, а поширокиот интерес на општеството е целосно запоставен

РЕШЕНИЈА : Која е вашата дефиниција на политичката култура?

Ерван Фуере: Веројатно најдобрата дефиниција на политичката култура е таа на која ѝ посведочив во Јужна Африка, земја во која владееше систем на апартејд, каде што на огромно мнозинство од популацијата му беа ускратени основните човекови права. Таму имаше лидер кој проведо 27 години в затвор кој, кога излезе на слобода, неговата цела мисија беше да проповеда помирување и да го промовира дијалогот, подавајќи им рака на оние што го држеа в затвор. Ова за мене беше извонреден пример за морален авторитет од највисока вредност, што многу често недостасува во нашите општества. Особено во пост-конфликтни општества како Македонија, каде имате различни етнички заедници, различни политички интереси, но каде што има цел која ја соединува целата земја: а тоа е движење напред и станување дел од европското семејство на заедници. Жалното нешто овде е тоа што не постои култура на дијалог.

Значи, ова е една димензија на политичка култура која е особено важна. Ако немате дијалог, тогаш немате ни доверба меѓу различните заедници и не се движите; не одите напред. Тоа е постојано трошење енергија во обид да се одбранат сопствените интереси, а поширокиот интерес на општеството е целосно изгубен. Заради ова ние отсекогаш силно сме се залагале за важноста на дијалогот во процесот на зајакнување на политичките институции и постигнување политички консензус. Друг дел од, би рекол - политичката култура се однесува на законите и нивната имплементација со кои се управува општеството. На пример – антидискриминацијата. Како да се обезбеди сите практики на дискриминација против луѓето по основ на хендикеп, етничка и религиска припадност, сексуална ориентација – дека во најмала рака, не се дозволуваат да се случат? Ние ги имаме европските закони на ниво на Европска Унија и обврска е на сите земји членки како и оние што сакаат да станат членки, да ги усвојат овие закони и истите да ги имплементираат.

¹Интервјуто го направија: Џабир М. Дерала, Харалд Шенкер, Илир Ајдини и Свездан Георгиевски; фото: Горѓе Поповиќ

ДИЈАЛОГ За мене најважниот аспект од политичката култура е начинот како функционираат демократските институции, како што е парламентот. Во тој контекст, за постоењето на еден функционален парламент дијалогот е апсолутно суштински. Доколку не постои дијалог помеѓу лидерите на политичките партии – зборувам конкретно за Македонија – тогаш, не постои правилен, функционален, демократски процес во парламентот

За мене, најважниот аспект од политичката култура е начинот на кој функционираат демократските институции како Парламентот. Во тој контекст, дијалогот е апсолутно суштински за да се има функционален парламент, а секако тој е подложен на влијанија од политичката средина. Ако не постои дијалог меѓу лидерите на политичките партии – зборувам конкретно за Македонија – тогаш, не постои нормален, функционален демократски процес во парламентот. Секако, за да постои нормален дијалог, владата е таа што треба да преземе водство, да покаже отвореност, да манифестира своевидна величина. Само заради тоа што таа има апсолутно мнозинство не значи дека може да ја игнорира опозицијата. Напротив, таа има одговорност да подаде рака кон опозицијата и да создаде олеснителни услови за градење консензус. Ова е нешто што недостасува во последниве години, посебно кај оваа влада. Би земал само еден пример, со можност да бидат критикуван за пристрасност, но за мене ова беше откритие. Јас пристигнав во ноември 2005. Во 2006, Парламентот дебатираше за изборниот законик и ревизијата на истиот. Тогашниот премиер, со оглед на тоа што ДПА го бојкотираше парламентот, патуваше до Тетово со нацрт-законот, во обид да ја убеди ДПА да го прифати и да го поддржи консензусот. Тоа за мене беше пример за обид да се постигне консензус околу многу тежок закон, но вакви примери од тогаш немаме видено многу.

Значи, ова се вредности кои во некои земји ќе бидат усвоени, но во други, за жал, не – од историски или други причини. Треба да се дефинираат нештата со закони, а потоа треба да се врши ефективен мониторинг и да се имплементираат. Уште еден важен аспект на политичката култура, според мене, е дека ништо не е неповратно. Тоа го посведочив во Европска Унија, а особено на Балканот. Дури и да имате воспоставени правила, воспоставени рамки и сето тоа, секогаш постои опасност, механизмите не се доволно силни, друга влада да дојде на власт и сè да стави под знак прашање во манир кој би бил спротивен на основните вредности.

На пример, имате закони што се однесуваат на медиумите и почитувањето за нив, што се многу варијабилни секако, но постојат основни принципи кои се инхерентни на ЕУ општеството, како што е почитување на независноста на медиумите, што е основен дел од демократските процеси. Така, сега имаме нов закон во Унгарија, кој ќе тежнее тоа да го ограничи, но кој се преиспитува во институциите на ЕУ, а и веќе голем број на лидери изразија загриженост. Значи, имаме општество кое премина од поранешен комунистички процеси до пост-нео, а сега тежнее да се врати кон тие поранешни практики, ова го мислам со терминот неповратно. Мора да има многу посилна проверка на процесите.

РЕШЕНИЈА: Може ли да Ве навратиме на темата за Јужна Африка? Јас бев таму на студиско патување и сакам да споделам со Вас една импресија од таму. Она што ме одушеви таму, тоа беше оптимизмот на тој народ по падот на апартејдот и нивната верба дека она што го прават властите е за доброто на сите. На пример, вие веројатно го знаете тоа, таксистите, продавачите, сите го имаа в џеб уставот на Јужна Африка. Ни го покажуваа и ни велеа дека, еве, тука пишува дека и ние сме нивни граѓани...

Ерван Фуере: Да, тие имаа огромна гордост. Имаа човек на кого се угледуваа, Нелсон Мендела, кој навистина демонстрираше дека, наспроти историјата на поделби, можат да се обединат. На некој начин, тоа беше чудо, прекрасен пример за тоа како помирувањето може да функционира, но потребни ви се лидери кои навистина ќе го водат тој процес, сам нема да проработи. И тоа треба да се негува.

РЕШЕНИЈА: Имаме ли ние такви лидери овде?

Ерван Фуере: За жал, не само во Македонија, туку и во други земји, недостасува лидерство, недостасуваат луѓе со храброст и визија, како Вацлав Хавел, кој наспроти сите лоши изгледи, навистина успеа да ја изнесе земјата од тешки времиња. Исто така, во Северна Ирска ние постигнавме мировен договор кој беше многу болен. Мислам дека сме единствениот пример во модерното општество каде ние се откажавме – Ирска се откажа – од дел од својата територија, Северна Ирска и моравме да го смениме уставот за да го прифатиме тоа со цел да постигнеме мир со Британија. Тоа беше храброста и лидерството на водачите кои овозможија да дојде долготраен мир на островите. Имате и други примери, како Мајка Тереза, која влеваше во луѓето чувство за морални вредности, со своето сопствено дело, со сопствениот пример. Ова се модели кои инспирираат и мислам дека го истакнуваат фактот дека нашето општество не е обликувано од машини или процедури, туку од луѓето. Ние навистина можеме да направиме разлика.

РЕШЕНИЈА: Постои контрадикција меѓу реалноста на општеството и правната реалност. Можете да ги имате најдобрите закони, но ако општеството не е во состојба да ги имплементира, да ги поддржи, можете да се враќате на старото многупати, а само владата да ја менувате. Сега, откако стекнавте толку искуства, не само во Јужна Африка, туку и претходно во животот, бевте конфронтирани со секакви варијации на политичката култура. Можете ли да направите компарација?

Ерван Фуере: Најсвежиот пример ми е Словенија. Јас бев таму кога ги подготвуваа и финализираа преговорите за пристап кон ЕУ. Таму, највпечатливо ми беше што преовладуваше консензус, но тоа се должеше на лидерите. Имаа професионална јавна администрација, високо почитувана. Главниот преговарач кој што сега е комесар, г-дин Поточник [Јанез Поточник, Европски комесар за животна средина], даде одличен пример за инклузивност со воспоставување многу директен дијалог со сите различни актери. Тој беше одличен пример за создавање клима на доверба меѓу сите лидери. И Јужна Америка имаше свои предизвици. Јас ја основав првата мисија на ЕУ во Мексико и Куба, каде имаше проблеми со човековите права и сè уште ги има, како и проблеми со бегалци и низа други. Законите не беа доволни, ние моравме да ги убедуваме регионалните водачи во важноста на човековите права и правата на бегалците и воедно, моравме тоа да го правиме на терен, на лице место. Се сеќавам на еден случај, имаше бегалци од различни заедници што живеат едни до други, едни имаа пристап до вода а други не. Се бореа меѓу себе. Таму, на лице место, моравме да посредуваме и да најдеме компромис. Воопшто не е лесно, но доколку воспоставите доверба помеѓу актерите во тој дијалог, тогаш целата задача станува поприфатлива.

Претпоставувам дека многу од ова доаѓа од времето на моето детство, кога бевме политички бегалци од војната. Бевме погодени од проблеми со човековите права и бевме задоени со овој императив, секогаш да се обезбеди достоинствено почитување на човековите права на поединците, политичките бегалци и слично. Мислам дека тоа ве обележува за цел живот. Истовремено, важен е директниот контакт со луѓето, преку дијалог.

Повторно, тука Јужна Африка е одличен пример, поради еномотото трпение манифестирано од лидерите: седеа и ги слушаа луѓето со часови. Јас бев во многу села, имахме проекти за вода и низа други – и селаните беа оние кои ги водеа нештата. Ние ги слушавме за нивните проблеми и наоѓавме решенија, бидејќи сите се почитуваа меѓусебно. Не постоеше арогантноста. Доколку дојдат лидерите или главешината и не слушаат, тоа не е од помош. Голем проблем со политичката клима овде е тоа што политичките лидери, владата, воопшто не слушаат, имаат еден арогантен став дека сè што прават е правилно, секоја одлука е правилна. Поставување жичница на Водно или кревањето на сите овие споменици, тие имаат авторитет тоа да го направат, ги имаат парите и затоа ќе го направат, наместо да размислат за отворање консултации со граѓаните, да го дознаат ставот на јавноста за овие работи, дали се согласуваат или не, посебно во земја која има толку ограничени ресурси. Значи, на крајот сè се сведува на дијалог и почит кон политичките опоненти.

РЕШЕНИЈА: Споменавте дека доаѓате од семејство на политички бегалци. Можете ли да ни кажете за тие денови и како тоа влијаеше на Вашата иднина?

Ерван Фуере: Секако. Јас сум роден набрзо по војната, но татко ми беше многу активен во движењето на Бретонците за признавање на правото на јазик на келтското малцинство. Многу Бретонци беа обвинети за соработка со Германците. Беше лесно да се подигне вакво обвинение за да го дискредитира Бретонското движење, неговите аспирации и принципи. Повеќе луѓе имаше в затвор во Франција веднаш по војната отколку за време на самата војна. Беше тоа многу тежок период на одмазда и “инстант правда”, беа потребни многу години да се опоравиме од тоа.

Така, татко ми замина во егзил, откако мина една година в затвор без судење, а го осудија *in absentia*, На крајот, заминавме во Ирска, а случајот на татко ми беше првиот што стаса пред судот по војната, отприлика пет години по нејзиниот крај. Обвинувањата против него беа прогласени за неосновани и тој беше целосно ослободен од нив. Дотогаш ние веќе го започнавме нашиот живот во Ирска. Но, татко ми засекогаш ги задржа своите принципи и своето залагање за правата на малцинствата. Сега има сто години и има напишано многу книги, од кои голем дел се учебници користени на универзитети, за правата на етничките малцинства во европската федерација. Воспостави многу силни врски со малцинските заедници во Швајцарија, Италија, Австрија и тоа беше многу голем дел од нашиот живот. Мајка ми велеше дека кога се омажила за него, истовремено се омажила за неговата политичка кауза. Таа е исто така жива, има деведесет и три години и претпоставувам дека она што ги одржало толку долго во живот е нивната ментална и физичка активност, како и нивната посветеност на нивните принципи и вредности, кои ги всадија и во нас.

Јас отсекогаш бев заинтересиран за европските односи и интеграција, Ја основав првата Ирска асоцијација на Европски студенти на Универзитетот во Даблин. Исто така, бев и потпретседател на Младите европски федералисти низа години. Бев многу активен. Тоа беше време на диктатурата во Шпанија, Португалија и Грција кога активно водевме кампањи. Бев и во Амнести Интернешнл, пишував писма за ослободување на политички затвореници. Сето тоа го обележува животот на човека, а јас отсекогаш им бев близок на прашањата во доменот на човековите права, претпоставувам, и заради тоа искуство од детството.

РЕШЕНИЈА: Можете ли да споделите искуства и примери за Словенија, како најблиска до Македонија според минатото во поранешната заедничка федерација? Има ли нешто што Македонија треба да го научи од Словенија

или некоја друга земја, покрај импресивните примери од светот за кои претходно ни говоревте?

Ерван Фуере: Нешто што го направи процесот на прием на Словенија толку успешен се должи на пресоналитетот на главниот преговарач и неговите методи. Тој формира јадро на преговарачкиот тим, во кој имаше претставници од владата, експерти, политички партии, организации на цивилното општество, бизнис заедницата и медиумите. Така, секој пат кога Словенија одеше на преговори во Брисел или на друго место, луѓето знаеја дека она што таму се презентира, беа навистина заедничките гледишта на сите политички сили и актери во словенечкото општество, што го направи гласот на земјата многу силен и ефективен. Ако имате ситуација каде преговарачот дејствува во име на земја целосно поделена, каде не постои интеракција, нема инклузивност во преговарачкиот процес, тогаш тоа го ослабува гласот на таа земја.

Секако, ценам дека Македонија треба да земе лист од книгата на Словенија, во поглед на тоа како треба да се водат преговорите, односно мора да се однесува со сосема поинаков манир од овој сега. Тие навистина не прават напори да се пружи рака на цивилното општество или пак тоа се прави многу селективно, а тоа ја создава оваа страшна поделба што ја имате во општеството. Истовремено, тоа го создава овој страв кој е

целосно неприроден. Многу е тажно, бидејќи тоа има ефект врз придонесот што граѓаните може да го дадат во цивилното општество и цивилните организации, во развојот на државата. Словенечките експерти дојдоа овде, понудија техничка експертиза, понудија сè, но неволјата овде е во тоа што нема континуитет: обучувате некои луѓе, но шест месеци подоцна нив ги нема. Ова е нешто што навистина го слабее капацитетот на владата. Загрижен сум, како што се ближи времето на избори, било предвремени или редовни, ова заплашување и полнење на јавната администрација со партиски војници само ќе се зголеми. Тоа создава страшна ситуација. Ова е отров што се сее, отровни плодови ќе се берат во годините пред нас.

РЕШЕНИЈА: Со други зборови, нивото на политичка култура во Македонија е многу различно од она во Словенија...

Ерван Фуере: Да, за жал, останува многу само да се посакува. Мислам дека, иако постојат некои солидни членови на парламентот, добри организации на граѓанското општество, оваа подвоеност, оваа поларизираност и тенденцијата на владејачката партија да ги дели луѓето на патриоти и предавници, ова е навистина најлош рецепт за една земја.

РЕШЕНИЈА: Во почетокот, кога говоревте за Јужна Африка, ја споменавте визијата. Тоа е клучот. Дали гледате на визија за иднината на оваа земја?

Ерван Фуере: За жал, мислам дека овде токму тоа недостасува. Визијата што ја гледаме овде е повеќе визија на секоја поединечна партија за тоа како да остане на власт, да се има своја агенда. Тоа не е визија за земјата како целина што може да направи разлики во процесот на постигнување на зацртаните цели на земјата, цели што имаат целосна поддршка од народот. Сите граѓани на Македонија – а

тие се најголемото добро што Македонија го има – толку многу ја поддржуваат идејата за Европска Унија. Додека да се дојде до тој момент - треба да постои визија што ќе ги рефлектира интересите на сите општествени сектори и на сите граѓани.

Овде ја имате оваа злоставувачка власт, која го рефлектира ставот: поделба на пленот со пријателите и партиската пешадија, а не како таа власт да им донесе добро на сите граѓани, независно од нивната политичка определба. Многу е загрижувачки кога ќе забележите дека некои општини каде градоначалниците се од опозицијата, а кои се малубројни, имаат огромен проблем да бидат слушнати, бидејќи припаѓаат на опозицијата. Ова не е праведно, одлуките што се однесуваат на распределбата на средствата по регионите треба да бидат многу потранспарентни и мора да се засноваат на објективни критериуми.

Ова беше една од точките застапени во извештајот за напредок на државата, истакнување на важноста на процесот на децентрализација. Краткиот одговор на Вашето прашање би бил – потребни ви се луѓе со долгорочна визија за оваа држава.

РЕШЕНИЈА: Многу дискутираме меѓу себе за тоа како некои политичари се однесуваат кон Вашата работа и личност. Како ги оценувате личните напади на Вас? Дали тоа е последица од недостаток на политичка култура или елементарни манири? Или обете?

Ерван Фуере: Обете, има од обете по малку. Пак ќе кажам, ова се постапки кои го поткопуваат имиџот на државата и покажуваат целосен недостаток од разбирање за тоа како функционира Европска Унија. Впечатокот кој мислам дека тие се обидуваат да го создадат е дека јас сум дејствувал на своја рака, давајќи мои лични ставови, а всушност сè што јас правам овде е во име на Европската Унија. Јас сум носител на пораката. Но, некако сакаа да извртат сè што сум кажал, да кажат дека тоа се само мои лични ставови. Мислам дека најшоќантното искуство беше во Европскиот Парламент, каде парламентарецот, г-дин Ѓорчев, зборуваше со манир кој ги шокираше европските парламентарци. Не им се веруваше што се случува тука. Но, тоа за нив беше демонстрација на тоа што се случува овде. Тоа беше недостаток на култура и недостаток на основни човечки вредности, би рекол. Многу е тажно, имајќи в предвид дека, сепак, тој доаѓа од партија која промовира христијански вредности. Јас не видов ништо христијанско во тоа што тој го направи, воопшто. Но, сигурен сум, како што Мендела секогаш вели, дека во секој поединец мора да има нешто добро, така и некаде во него, но останува допрва да се пронајде.

ЗЛОСТАВУВАЧКА ВЛАСТ

Овде ја имате оваа злоставувачка власт, која го рефлектира ставот: поделба на пленот со пријателите и партиската пешадија, а не како таа власт да им донесе добро на сите граѓани, независно од нивната политичка определба.

РЕШЕНИЈА: Дали жалите по нешто во текот на својата мисија овде? Нешто што верувате дека можевте да ги направите подобро. И, дали мислите дека Европската унија можеби има дел од одговорноста за ниската политичка култура и слабиот демократски капацитет на земјата?

Ерван Фуере: По тоа прашање – не, не верувам: ние се обидувавме, бевме многу конзистентни сето време во поглед на тоа што верувавме дека треба да се направи. Но, за жал, на другата страна инстанците не сакаа да ги прифатат овие препораки и совети, иако тие беа повторувани многу, многу пати. Затоа, да, жалам за тоа што сите овие вредности за кои зборуваме, понекогаш се целосно заборавени и дека политичкиот дијалог е многу често чисто декларативен. Исто така, посветеноста кон ЕУ реформите често изгледа како да е тоа поради тоа што ЕУ вели така, а не затоа што тоа е добро за земјата. Дури и Премиерот беше цитиран во неговата неодамнешна изјава, кога на критиките дека е поблизок до Истокот отколку до ЕУ, тој го одби тоа, велејќи дека доколку навистина бевме поблиски до Истокот, не би трошеле толку многу време во спроведување на сите тие болни реформи од ЕУ. Ова за мене беше прилично шокантно, бидејќи на крајот, ова се реформи неопходни за земјата, дури и да не беше во прашање ЕУ. Тоа се реформи испробани во сите земји што се приклучија кон ЕУ од 2004та наваму. Тоа се реформи во јавната администрација и судството, витални за целосно почитување на интересите на граѓаните.

Добиваме толку многу петиции од граѓаните овде. Мојата политика е дека на секоја петиција треба да се одговори иако, за жал, не можеме да интервенираме во поединечни случаи, но јас верувам дека тие ни се обраќаат нам бидејќи ние сме им последниот избор. Тоа е симптоматично за дисфункционален правен систем, дисфункционален административен систем, кога граѓаните не добиваат одговор кога се обраќаат до владата или до некој министер, пратеник во парламентот. Ова е неуспех на една влада да одговори на аспирациите на граѓаните, да одговорат на проблемите кои овде се евидентни.

Како и да е, јас сум многу задоволен од тоа што успеавме да одржиме континуитет во нашиот пристап. Имам посветен тим кој непрекинато работи, многу сум

горд на постигнатото со мојот тим, сите се длабоко посветени, без разлика на критиките кои ги добиваме, а понекогаш таа посветеност е целосно заборавена токму од оние што не критикуваат; како и висината на финансиски ресурси кои ги инвестираме овде, грантови до висина од сто милиони евра годишно, што е огромна сума. Јас мислам дека граѓаните ширум земјата вистински го ценат ова, бидејќи кога патувам низ земјата, секогаш е многу благодарно да се видат реакциите на граѓаните во сите заедници, дури и во најдалечните места. Ова за мене е чувство што ми го грее срцето и тоа го споделувам со мојот персонал.

РЕШЕНИЈА: Како би го оцениле ефектот на ниската политичка култура и политички дијалог, врз владеењето на правото и демократскиот развој, особено во поглед на почитувањето на човековите права и почит кон правата на малцинствата, конкретно во областа на дискриминацијата, т.е. напорите за анти-дискриминација? Каде е балансот меѓу двете области, политичката култура и дијалогот од една страна и демократијата и владеењето на правото, од другата? Каде треба да почнеме? Што треба да направиме?

Ерван Фуере: Како што спомнав на почетокот, важен начин за дефинирање на политичката култура е тоа како тие права се почитуваат и начинот на кој општеството реагира на сите тие проблеми, поврзани со дискриминацијата, итн. Секако, граѓаните добиваат појдовна точка од нивните избраници, но доколку избраните претставници на владата во моментот промовираат политики кои de facto ги изоструваат предрасудите, тоа воопшто не е добро. Еден пример за ова е дебатата околу законот за антидискриминација, во која ЕУ беше длабоко инволвирана. Ние испративме препораки, Комесарот испрати писмо до Премиерот, нагласувајќи ја важноста на еден сеопфатен закон кој би создал многу позитивна атмосфера и би помогнал во елиминирањето на предрасудите. За жал, заради ставот на одредени пратеници на владејачкото мнозинство таа дебата донесе раскол и ги зголеми предрасудите, наместо да ги намали.

Сега ја имаме оваа глупава дебата за истополов брак, како да имате редица луѓе што чекаат да се регистрираат. Тоа воопшто не е тема, но за жал, бидејќи беше покренато, се злоупотреби. Или кампањата за прашањата околу абортусот, што е чувствително прашање. Во Ирска, како што знаете, тоа беше многу, секогаш многу тешка тема, но барем постоеше поголем сензибилитет при третирањето на темата, за разлика од тоа на што сме сведоци овде. Одредени групи со манипулации се обидуваат да истуркаат агенда што не е одраз на демократско општество, отворено општество. Тоа само ги јакне предрасудите. Човек може да се справи со предрасуда или прикриена предрасуда со дијалог, преку отворена дискусија. Тоа овде го нема. На тој план, мислам дека она што ЦИВИЛ и други организации го прават е од голема важност, бидејќи ја јакне свеста за

ОДЛУКИ Постојеја несоодветни одлуки, да се преименува аеродромот и автопатот и како резултат на тоа Владата изгуби шеесет милиони евра пари од Грција, донирани за изградба на истиот автопат. Немаше потреба од овие акти на провокација, но тие сепак беа направени, а тоа го отежна конечното решавање на проблемот

опасностите од овие предрасуди и креира поголема толеранција во општеството. Се надевам дека постепено ова ќе стане некаков стандард. Гласот на граѓанското општество е од витално значење во овие области.

РЕШЕНИЈА: За главниот проблем на Македонија во меѓународните односи, спорот со Грција... Кое е нивото на политичка култура и политичка зрелост на субјектите во нашата земја (влада, партии, граѓанско општество, интелектуалците итн.) кога се работи за спорот со името, дијалогот и

средствата со кои се води дијалогот со Грција, а особено за начинот на кој Македонија ги третира советите од меѓународната заедница? Што тоа кажува за нашата култура?

Ерван Фуере: Повторно, атмосфера на поделба во ситуација кога би требало да се направи напор за промовирање на консензус по ова прашање. Кога ја споредувам атмосферата сега со атмосферата кога јас пристигнав, разликата е неспоредлива. Сега таа стана многу поемоционална, конфронтирачка и сето ова фокусирање на идентитетот – што во принцип е сосема легитимна грижа за секој граѓанин. Но идентитетот, како што сме рекле многупати, не е нешто што за кое се преговара, додека проблемот со името е проблем за именување на државата,

колку и да изгледа нелогично, се работи за политичка реалност и за него мора да постои решение. Ова е сосема јасно за Европската Унија. Ние бевме охрабрани од средбите на двајцата премиери, но сега мора и да се изнајде некакво решение.

Постоеше – според мене – злоупотреба на прашањето на идентитетот од чисто домашни политички мотиви на оваа влада. Тоа само го отежна решението. Не постои соодветна подготовка на граѓаните. Како и да е, ова инсистирање на античката историја, кое може и да ја рефлектира историјата, точно, но прашањето е – зошто сега? Зошто тоа да се прави сега и да се провоцира во вакви околности? Како што знаете, се донесоа несреќни одлуки, се преименуваа аеродромот и автопатот. Како резултат на тоа владата изгуби шеесет милиони евра од Грција, наменети за изградба токму на тој автопат. Но, бидејќи името се промени, парите не дојдоа. Немаше потреба од овие акти на провокација, но тие сепак се случија. Тоа уште повеќе го отежна конечното решение на проблемот. Јас и порано изјавував дека Европска Унија не е во бизнисот на промена на идентитетите на народите. Идентитетот е нешто свето за секој поединец, за секоја нација и не е нешто за кое можете да преговарате врз лист хартија. За мене, Македонците

ќе останат Македонци засекогаш, јазиците засекогаш ќе останат македонски, албански, итн. Тоа не смее да биде доведено во прашање, но името е камен на сопнување.

Заради тактиката на оваа влада, мора да бидам отворен, Македонија изгуби многу пријатели во ЕУ, кои беа многу заинтересирани да помогнат и да извршат поголем притисок врз Грција, во тоа сум сигурен. Но заради овие постапки, една по друга, во низа, сите овие статуи и сè останато, наспроти високата невработеност и народот што живее во сиромаштија - тие пријатели рекоа: Што е поентата? Веќе немаа стомак да извршат поголем притисок врз Грција. Верувам дека ова уште повеќе ќе го отежни конечното решение. Мора да постои подготовка на јавното мнение. Ако погледнам на сопствената земја - ви кажав колку беше болна таа одлука, да се откажеме од дел од нашата територија – нашата влада ја подготви јавноста многу однапред, што беше важно за долгорочната иднина на земјата, за регионот, да ни донесе просперитет, инвестиции и сето тоа. Предлогот беше широко прифатен од сите граѓани. Една година подоцна, истата влада беше повторно избрана, за да се демонстрира визијата и храброста. Тоа е потребно и овде.

РЕШЕНИЈА: Ни оддалеку не ги исцрпиме сите прашања и теми. Но, за крај, дали имате некоја Ваша мисла да споделите со нас?

Ерван Фуере: Има толку мисли што ќе ги понесам со себе кога ќе ја напуштам Македонија, но нешто што сигурно ќе го негувам е топлината и пријателството на луѓето, нивната гостопримливост, дури и во најдалечните предели, како што споменав – ве пречекуваат со раширени раце. Уште нешто во кое уживав е приврзаноста кон локалните традиции. Во западните општества губиме голем број од таквите традиции, но овде имате една посебна приврзаност кон нив, кај младите генерации, исто така. Тоа е дел од општественото ткиво овде, нешто како носители на вредностите, како што ирскиот поет Нобеловец, Шејмус Хини би ги нарекол: “носителите на вредностите кои ги отсликуваат моралните и културни традиции на една земја”.

Исто така, многу го ценам духот кој преовладува овде, многу силниот дух, луѓето навистина сакаат да се движат напред, сакаат да ги завршат работите, но секако се фрустрирани кога не гледаат реакција од избраните политички лидери. Мора да постои поголема интеракција меѓу граѓаните и избраните водачи. Лично се надевам дека силата на таа посветеност, топлината и пријателството ќе останат сочувани кај граѓаните. Отсекогаш многу сум ја ценел таа прекрасна гостопримливост што ми беше дадена низ целата земја, дали било при качување на Водно или кога скокав во Охридското Езеро или на било кое друго место, секогаш беше прекрасно. За мене беше привилегија да бидам овде овие години.

РЕШЕНИЈА: Може ли да надоврземе едно прашање кон ова – Колку Ваши клонови постојат? Многу луѓе велат дека не можете да бидете на сите тие места во исто време. Постои ли место кое не сте го посетиле во нашата држава?

Ерван Фуере: (се смее) Ви благодарам. Всушност, забележав еден човек облечен како мене на карневалот во Вевчани. Јас ја црпам енергијата од луѓето и од луѓето од мојот тим, мојот персонал. Се чувствувам високо мотивиран кога среќавам граѓани на светот. За мене, тоа е дел од работата што мора да ја вршиме. Пулсот на македонската нација нема да го почувствуваме во Скопје. Затворени не можеме да навлеземе во срцето и душата. Единствен начин да ја разбереме душата на Македонија е во тоа е да излеземе, да патуваме, да се сретнеме со поетите, писателите и сите оние кои ги изразуваат сите овие вредности, музичарите – овде има извонредни музичари, кои имав привилегија да ги запознаам. Сето ова се работи кои секако ќе ги помнам и негувам.